Jüdische Pester Zeitung.

אויף די,זע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.
די רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואייצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך די פרענומעראציאָנס-
געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וועכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג,
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד.50 קר' ע' וו'
פירטעליעהרי 2 גולד.75 קר' ע' וו'

Nr. 94. דרייצעהנטער יאָהרגאנג. | פעסט, מאָנטאג כ אב ה.תרמ"א. | Pest, den 15. August 1881.

די דייטשע רעגיערונג
געגען די יודען-פערפאָלגונגען.

ענדליך בעגיננט די רעגיערונג דעם דייטשען רייכעס זיך דער גראָסען שקאנדאלע צו שעמען, די אויף דעם געביעטע דייטשלאנדס געגען די יודען זייט פיעלען מאָנאטען זיך אבשפיעלען. איין בערלינער אמטסבלאטט שרייבט היעריבער פאָלגענדעס:

„אין דען לעטצטען טאגען האבען זיך אין פאָממערן אונד וועסט-פרייסען די יודען-פערפאָלגונגען אין גאנץ אינערוואַרטעטער ווייזע וויעדערהאָלט. גאנץ איירָאָפא בעגיננט בערייטס מיט פעראכטונג אויף די יודענפיינדליכען אימטריעבע אין דעם גראָסען דייטשען רייכע צו בליקען. די רעגיערונג זאה זיך דאהער פעראנלאסט, עטוואס צו טהון, אום די עהרע דייטשלאנדס צו רעטטען, אינדעם זיא דען אָרטס- אונד בעצירקס-בעהאָרדען די וויזונג ערטהיילטע, אללעס יודען-געהעססיגען טרייבען אין איהרען ווירקונגס-קרייזען איין ענדע צו מאכען. עס האט זיך נעמליך הערויסגעשטעללט, דאס די בעהאָרדען ביי דיעזען וויהלערייען געגען די יודען איינע צוגעדריקט, וועהרענד עס דאָך איהרע פפליכט געוועזען ווערע, דיעזע נאך קרעפטען הינטאנציהאלטען. נאמענטליך זאָללען די בעהאָרדען פאָן נון אב דאראויף אכטען, דאסס דאס פערזאממלונגס-רעכט זייטענס דער אנטי-סעמיטען ניכט צו אייפרייצונגען געגען די יידישען בעוואָהנער מיסברויכט ווערדע!"

אין אנדערעס בלאטט מעלדעט היעריבער נאָך פאָלגענדעס:

„אין דען לעטצטען וואָכען האבען בעדויערליכע רוהע-שטאָרונגען שטאטטגעפונדען, וועלכע דאס פריוואט-אייגענטהום דער יידישען בירגער בעשעדיגטען. דאס מיניסטעריאום דעס איננערן האט אין פאָלגע דעססען די בעהאָרדען אין פאָממערן אונד וועסט-פרייסען אייפגעפאָדערט, מיט אללען געזעטצליכען מיטטעלן דאהין צו שטרעבען, דאס זאָלכע פאָללע זיך ניכט וויעדערהאָלען, אונד די אייפוויעגלער מיט פאָללסטער שטרענגע צור פעראנטוואָרטונג צו ציעהען אונד אויך צו בעשטראָפען!"

זאָ וויט די מעלדונגען דער בערלינער בלעטטער. עס איזט געוויס גוט, וועגן די רעגיערונג דייטשלאנדס זיך ענדליך ענטשלאָססען האט, דען עוויגען יודען-פערפאָלגונגען איינהאלט צו טהון, אבער איינעס דאַרף היעבייא ניכט איבערזעהען ווערדען: ניכט אוים רעכטליכקייטס-געפיהל אונד נאָך וועניגער אוים פריינדליכער געזיננונג פיר די יודען האט זיך די דייטשע רעגיערונג צו דיעזעם שריטטע ענטשלאָססען, זאָנדערן נור — אום די עהרע דייטשלאנדס צו רעטטען! זיא עמפפינדעט עס ענדליך, דאס די אנטי-סעמיטען דען יודען וואָהל דאס פ ע ר מ אָ ג ע ן, דעם דייטשען רייכע אבער זאָגאר די ע ה ר ע רויבען. דאס פערמאָגען לאָסט זיך וואָהל וויעדער הערייננבריננגען, אבער דייטשלאנד ווירד נור שווער די שאנדע אונד שמאך גענצליך אבוועלצען קאָננען, מיט וועלכען די יודענפיינדע עס איבערהייפט האבען. — די רעגיערונג איזט עבען עטוואס „צו שפעט" אייפגעטרעטען. וועגן מאן יאהר איים, יאהר איין זאָלך' שמעהליכע אימטריעבע צולאָסט, וויל זיא נור געגען יודען געריכטעט זינד, דאנן איזט מאן ניכט אים שטאנדע, די דעם רייכע היעדורך ענטשטאנדענע שמאך מיט איינעם פעדער-שטריכע הינוועג צו ווישען.

איינע בערלינער דעפעשע פאָם 12-טען דיעזעס מעלדעט: „די רעגיערונג האט דעם געוועזענען לעהרער היינריך פערבאָטען, אין וועסט-פרייסען זיינע יודען-פיינדליכען פאָרטרעגע פאָרטצוזעטצען. די בעהאָרדען זינד אנגעוויעזען וואָרדען, דעם טרייבען דיעזעס אונפערבעססערליכען וויהלערס מיט אללער קראפט ענטגעגענצוטרעטען. — אין שיעבעלביין זינד 21 רוהע-שטאָרער פערהאפטעט וואָרדען, זיא וואורדען אן הענדען אונד פיסען מיט שטריקען געבונדען, אונד אין דאס רייכס-געפענגניס איבערפיהרט וואָרדען."

ווי געזאגט, וויר מיססען אויך דיעזעס זעהר שפעטע איינגרייפען דער פרייסישען רעגיערונג מיט פריידען בעגריסען. אלליין זיא העטטע זיך אלל דיעס ערשפארען קאָננען. אללי' די בלוטיגען אייפשטענדע געגען די יודען ווירדען אונטערבליעבען זיין, העטטע מאן דען לייטען, וויא היינריך, שטאָקער אונד טריישקע, גלייך דאס אבהאלטען פאָן אייפרייצענדען רעדען אונטערזאגט. אנשטאטט יעטצט 21 דוממע ארבייטער אונד בויערן איים שיעבעלביין מיט שטריקען צו בינדען, העטטע מאן גלייך יענען דען מונד צישטאָפפען זאָללען, וועלכע די ארבייטער אונד בויערן דורך יודען-געהעססיגע פאָרטרעגע צו דיעזען אונטהאטען פערלייטעטען! די פערלייטעטען אונד בעטראָגענען ארבייטער אונד בויערן פערדיענען וואָהל איינע שטראפע, דאָך געוויס קיינע זאָלך' הארטע אלס די באָזען פערלייטער אונד בעטריגער. וועגן איינע רעוואָלוציאָן אייסבריכט, זאָ ווערדען פאָר אללעם די איינינגען בעשטראפט, וועלכע דאס פאָלק צור רעוואָלוציאָן פערלייטעטען. — אויך די דייטשע רעגיערונג זאָללטע פאָר אללעם די געוויססענלאָזען מענשען: היינריך, שטאָקער אונד טריישקע, פערדיענטער-מאסען בעשטראָפען. נור וועגן דיעס געשיעהט, ווירדען אויך די יודען-פערפאָלגונגען איין פיר אללעמאל איין ענדע נעהמען. דיעזע לייטע מיססען שטומם געמאכט ווערדען, וועגן דייטשלאנד ווירקליך זיינע עהרע וויעדער הערשטעללען וויל.

דער „פעסטער ללאָיד" שרייבט אין זיינעם זאממסטאג-אבענדבלאטט היעריבער פאָלגענדעס:

„די פרייסישע רעגיערונג מאכט ענדליך ערנסט מיט דער הינטהאלטונג דער יודענהעטצען. דאס זיא די אינרוהע-שטיפטער איינשפערט, איזט וואָהל קיין גראָסעס פערדיענסט. זעלבסט אין רוסלאנד ווערדען יא יודען-אייספלינדערער פאָר געריכט געצאָגען אונד געציכטיגט. דאס פערדיענסט דער פרייסישען רעגיערונג בעשטעהט אבער דארין, דאס זיא דען העטצ-פרעדיגערן וויא היינריך, שטאָקער אונד טריישקע נונמעהר ענטגעגענטריטט. וועגן די העטצער ניכט מעהר רעדען דירפען, ווערדען די יודענפערפאָלגונגען פאָן זעלבסט אייפהאָרען. אונד עבען אין דיעזער בעציעהונג האט די פרייסישע רעגיערונג פיעל געזינדיגט. זיא האט די אומטריעבע דער העטצ-פרעדיגער לאנגע גענוג געזעהען — אונד שוויעג. זיא ליעס עס געשעהען, דאס די יודען-העטצער דאס גאנצע דייטשע רייך אין שאנדע אונד שמאך שטירצען. פירסט ביסמארק זעלבסט שעמטע זיך ניכט, די הולדיגונגס-אדרעססען דער אנטי-סעמיטען ענטגעגענצונעהמען אונד איים פריינדליכסטע צו בעאנטוואָרטען. היעדורך נאָך מעהר ערמוטהיגט, קאָננטע עס נאטירליך ניכט פעהלען, דאס די אנטי-סעמיטען צו בעדויערליכען, אָפט זעהר בלוטיגען אויסשרייטונגען געגען די יודען זיך הינרייסען ליעסען. זיא זאהען יא, דאס מאן אין דען האָהען קרייזען די יודענהעטצען גערנע בעגינסטיגט. אינדעם שיינט אויך ביסמארק צור איבערצייגונג געלאנגט צו זיין, דאס דער אייפגעהעטצטע פאָבעל זיינע פערפאָלגונג ניכט מעהר אויף די יודען אלליין בעשרענקען, זאָנדערן אויך אויף דען אדעל אונד איבערהויפט די גאנצע רייכע קלאססע אויסדעהנען ווירד. — דיעס דער גרונד, וועסהאלב די פרייסישע רעגיערונג נונמעהר דען העטצ-פרעדיגערן דען מונד שטאָפפען וויל. אלליין זיא טהאט עס דורכאויס ניכט דעסהאלב, דאס זיא פלאָטצליך יודען-פריינדליך געוואָרדען!"

זאָ וויט דער „פעסטער ללאָיד". די בעמערקונג, דאס די פרייסישע רעגיערונג שטארק געזינדיגט האט, וועגן זיא ביזהער די העטצפרעדיגער דולדעטע — איזט געוויס זעהר ריכטיג. עס פראגט זיך אבער, ווארום דולדעט די אונגארישע רעגיערונג די העטצ-שמיערייען איסטוציס אונד זיינער פריינדע? וויר זאגען עס אָפפען הערויס, דאס די אונגארישע רעגיערונג דורך איהר שטילל-שווייגען צו דיעזעם איסטוציישען טרייבען עבענזאָ זינדיגט, אלס די פרייסישע רעגיערונג איהרערזייטס געזינדיגט האט. — יא, אונזערע רעגיערונג איזט עבען ניכט גלייך דער פרייסישען, יודען-פיינדליך אונד העטטע דאהער אללען שיפפערייען אונד העטצערייען געגען די יודען אום זאָ טהאטקרעפטיגער גלייך אים בעגיננע ענטגעגענטרעטען מיססען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (די יודען אין אמעריקא אונד די רוסישען יודען.) איים נעוו-יאָרק (נאָרד-אמעריקא) ווירד בעריכטעט:

„די יידישען איינוואָהנער אמעריקא'ס נעהמען דען ווערמסטען אנטהייל אן דעם טרויריגען געשיקע איהרער גלייבענס-גענאָססען אין רוסלאנד. עס האבען אין פאָלגע דעססען אין שיקאגאָ וויעדערהאָלט בעראטהונגען זייטענס דער ערסטען אונד הערפאָרראגענדסטען יודען אמעריקא'ס שטאטטגעפונדען, דאמיט דען איים רוסלאנד נאך אמעריקא איינוואנדערנדען יידישען פליכטלינגען איינע עהרליכע עקסיסטענץ געזיכערט ווערדען קאָננע. עס וואורדע בעשלאָססען, איינען „געמיינדע-בונד" אינ'ס לעבען צו רופען, דאמיט מאן אין דיעזער בעציעהונג מיט פעראיינטען קרעפטען ווירקען קאָננע. דיעזעם בונדע זינד ביזהער בערייטס 125 געמיינדען בייגעטרעטען. דיעזע ווערדען געלדער צוזאממענשיעסען, אום גראָסע לאנדשטריכע צוזאממענציקייפען, אויף וועלכען איים שליעסליך רוסיש-יידישע איינוואנדערער זיך ניעדערלאססען זאָללען; די הילפס-בעדירפטיגען פאמיליען ווערדען מיט אללעם נאָטהיגען פערזעהען ווערדען, אום דען אקערבויא בעטרייבען צו קאָננען. אן דער שפיטצע דיעזעס גראָסארטיגען געמיינדע-בונדעס שטעהען די רייכען באנקהויז-בעזיטצער עללינגער, איזאאקס אונד הארט. גלייכצייטיג וואורדע בעשלאָססען, די אין דער שטאדט ציננציננאטי בעשטעהענדע האָבשולע פיר יידישע וויססענשאפטען צו ערווייטערן, דאמיט אויך די איינוואנדערנדען רוסישען יודען דיעזעלבע בעניטצען קאָננען." — דיעזע מעלדונג איזט געוויס איינע ערפרייליכע. עס צייגט פאָן דער האָבהערציגקייט דער יודען אין אמעריקא, וועלכע

דיעזעם פערברעכען!"– מאַריין עלאָוויטש איזט איין מאנן פאָן 32 יאהרען אונד זאָלל זאָגאר איין „למדן" זיין. געוויס וואר עס ווירקליך נור דאס בע-שטרעבען, זיינע קליינען קינדער פאָר דעם הונגער-טאָדע צו רעטטען, וואָדורך ער צו איינעם זאָלך שווערען פערברעכען געטריעבען ווארדע. האָפ-פענטליך ווירד אויך דאס געריכט ביי פאָללונג דעם שטראַפ-אורטהיילס דיעזען פונקט אלס „מיל-דערונגס-גרונד" בעריקזיכטיגען.

* (אנמערקונגען צו אונזערעם הייטיגען פאָלליעטאָן.) אין דער אין דיעזעם בלאטטע געליעפערטען 4-טען פאָרטזעטצונג דער ערצעהלונג „אים איינער אונטערגאנגענען וועלט" טהיילען וויר איין געשפרעך איבער דען בע-ריהמטען יידישען פילאָזאָפען פילאָ (פילון היהודי) מיט, וועלכעם זאָ מאנכער ניכט פערשטעהען אונד פיעלען בעפרעמדענד זיין ווירד, דאס וויר זאָלכעם אין איינער ערצעהלונג ברינגען. — נון, דעריעניגע, דער עס ניכט פערשטעהט, קאנן דיעזע שטעללע גאנץ ווענלאססען, אָהנע דאדורך דען צוזאממענ-האנג דער ערצעהלונג צו פערליערען.— דעם פער-שטענדיגען אבער וואָללען וויר פאָלגענדעס בע-מערקען: אונזערע פראָממען וויזען האטטען פאָלל-קאָממען רעכט, אלס זיא דאס צו פיעלע פאָרשען אים איבערזינגליכען פערבאָטען האבען, דא דיעזעם מייסטענס אויף אירוועגע לייטעט. פאָר 1900 יאה-רען (אלזאָ נאָך פאָר חרבן בית שני) לעבטע אין אלעקסאנדריען (אין עגיפטען) דער בעריהמטע יידישע פילאָזאָף פילאָ. ער וואר איין גראָסער פער-עהרער אונד טרייער אנהעננער דעם יודענטהומס אונד איין אויפאָפפערנדער פריינד דער יודענהייט. אלס צו זיינער צייט אין עגיפטען איין יודענהעטצער, נאמענס אפיאָן (איינע ארט פאָן איינעם דמן אונד אישטייצי), אויפגעשטאנדען, וועלכער אין זיינען שריפטען דיא יודען פערליימדעטע אונד דיא עגיפ-טער געגען זיא העטצטע, דא טראט פילאָ אין זיינען גייסטרייכען שריפטען געגען דיעזען פערליימדער אויף אונד פערטהיידיגטע דאס יודענטהום אויף דאס גלענצענדסטע. — אונד אלס נאכהער דער באָזע ראָמישע קאיזער קאליגולא דען יודען אין עגיפטען אויף דאס שטרענגסטע אנבעפאָהלען, זיין בילד אים טעמפעל אלס היילגטהום אויפצושטעללען אונד איהן אלס איינען גאָטט צו פערעהרען, דא איבער-נאהם פילאָ דיא געפאהרפאָללע רייזע נאך ראָם, אום דעם קאיזער קאליגולא פאָן זיינעם פאָרהאבען אבצובריגגען. דיא געפאהר פיר דיא יודען אין עגיפ-טען וואר גראָס, דא דיא פאָן אפיאָן אויפגעהעטצטען עגיפטער דיא יודען, וועלכע דען קאיזער ניכט אלס גאָטט אנבעטען וואָללטען, אלס רעוואָלוציאָנערע ערקלערטען אונד דאהער דאס רעכט צו האבען גלייבטען, דיא יודען אויף דאס גרויזאממסטע צו פער-פאָלגען. גליקליכערווייזע וואר קאליגולא באלד דאריף געשטאָרבען, אונד זיין נאכפאָלגער, דער ראָמישע קאיזער קלוידיאוס, ליעס דיא יודען אין עגיפטען פאָללשטענדיג עמאנציפירען. — (צור צייט פאָם בית שני לעבטען נעמליך פיעלע יודען אין עגיפטען, וועלכע דאָרט זאָגאר איינע ארט פאָן בית המקדש האטטען, וועלכעם דער כהן גדול חוניו אויפבויען ליעס. אונד וועלכעם מאן אויך „בית חוניו" נאננטע.)— דער פילאָזאָף פילאָ וואר אלזאָ זאָנסט איין גוטער, פראָממער יודע; אבער זיינע פילאָזאָ-פישען ווערקע, נאמענטליך זיינע געדאנקען איבער דיא שאָפפונג (מעשה בראשית), האבען פיעל אונ-הייל אנגעשטיפטעט, דיא אננאהמע איינעם מיטטעל-וועזענס צווישען גאָטט אונד וועלט, דאס גאָטט נאָך פאָן זיך איין וועזען אויסשטראהלטע, וועלכעם דיא וועלט געשאפפען, דייטעטען דיא אנהעננער דעם נוצרי אויף איינען „זאָהן גאָטטעס". — ניע ווערע דיעזער אונזינן דען נוצרים איינגעפאללען, ווענן זיא ניכט דורך יענען אונגליקליכען אויסשפרוך פילאָ'ס היעצו אנגערעגט וואָרדען ווערען. פילא האט עס וואָהל אנדערס געמיינט; אבער וויא לייכט קאנן מאן איין וואָרט פערדרעהען? — אויך דיא לעהרע פאָן פילאָ, דאס דיא תורה נור אין האָהערען גלייכ-ניססען געשפראָכען אונד דאס מאן זעלבסט דאס קלארע וואָרט האָהער דייטען אונד אויסלעגען מיס-סע, האט אויף בעדויערליכע אירוועגע געלייטעט. מאן זאגטע: ווענן אלזאָ נור דאס ד ע נ ק ע ן, דיא האָהערע פילאָזאָפיע, דיא הויפט-זאכע איזט, דא ברויכט מאן יא נור גוט צו דענקען אונד ניכט אויך גוטעס צו ט ה ו ן! — דער מענש נימטט אם ליעבסטען זאָלכע לעהרען אן, וועלכע ניכט געגען זיינע בעגיערדען זינד — אונד זאָמיט ענטשטאנד איינע פארטייא, וועלכע זאגטע: דיא הויפטזאכע איזט דאס דענקען, דיא קענטניססע, זאָנסט אבער דירפען וויר אללעס טהון. — צו דיעזער פארטייא געהאָרטע אויך דער באָזע אלעקסאנדער טיבעריאוס, וועלכער איין גראָסער פילאָזאָף אונד נאטורפאָר-שער וואר, זיך זאָגאר מיט איינער געהיימען לעהרע, וועלכע מאן ציבערייא נאננטע, בעשעפטיגטע — אונד דאבייא איינער דער פערוואָרפענסטען אונד אונזיטטליכסטען מענשען וואר! — וויר מוסטען דא-הער צור ערקלערונג דיעזעם באָזען אונד שלעכ-טען כאראקטערס יענעם געשפרעך מיטטהיילען. — אים לויפע דער ערצעהלונג ווירד דער לעזער זאָ פיעלעס איבער דאס זאָנדערבארע אונד שודער-האפטע טרייבען דיעזעם אלעקסאנדער טיבעריאוס צו לעזען בעקאָממען, וועסהאלב וויר שאָן יעטצט אויף דיעזען באָזען כאראקטער דען לעזער אויפ-מערקזאם מאכען מוסטען. וועגען דיעזעם באָזען מענשען אללײן פערדיענטע שאָן פאָמפעי דען אונ-טערגאנג! —

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן וויי צען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט. דער פערקויף וואר מעסיג. 18000 מעטרצ' ווארדען פערקויפט.

וויי צען, נייע טהייס- 100 מטרצ' .80 קילאָ 12·75 גולד. — 300 מטרצ' 77,5 ק' 12.55 גול. 100 מטרצ' .77 קילאָ 12'40 גולד. 100 מטצ' .77 קילאָ 12·45 גולד. 200 מטרצ' 75,2 כ' 12.30 גול. 1200 מטרצ' 71.5 ק' 12 25 גולד' 400 מעטרצר' ;.80 קילאָ 12.60 גולד. 300מטרצ' .80 קילאָ 12,60 גולד. 200 מעטערצ' 77.5 קילאָ 12'40 גולדען.— 160 מטערצ' .77 קילאָ 12,30 גולדען. 200 מעטער-צענטנער .75 ק' —.12 גול. — 500 מטרצ' '80 ק' 12.80 גול. 500 מטוצ' ;.76 ק' 12.40 גולד. 100 מטרצ' 75,5 כ' 12,15 גולד. (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קוקורוץ 6.35—6.65 גולד.

וויי צען פער הערבסט 11.95—11.98 גולד.

קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1881, 6.82 — 6.85 גולד. —

האפער פער הערבסט 7,20 — 7.22 גולד.

ר ע פ ס, קאָהל פער אויגוס-סעפטעמבער ‚13⅛— 13⅜ גולדען.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביי דער אם 11-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע ווארדען 2158 שטיק גראָס- אונד 2861קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן ווארדען פערקויפט: 27 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 100 — 160 גולדען— 1198 אָכסען דאס פאאר פאָן 174 — 364 גולד. 500 קיהע, דאס פאאר פאָן 125—270 גולד. 216מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 85— 215 גול. 148שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 150—230 גול„ 326 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 9— 28 גולד. 2555 שטיק שאפע דאס פאאר —7' — —15 גול פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען-פלייש —.47 — 51 גולד קוה-פלייש 45—48'50 גולד., קאלב-פלייש 64 - 90 גולד ביפפעל פלייש 43—46 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 10-טען אויגוסט 1881.

הערמאננשטאדט:	1	36	59	28	36
לעמבערג:	2	88	81	10	56
פראג:	25	21	24	68	28

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען שטאטוס-קוואָ-געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעם טיכטיגען פאָרבעטערס, דער צוגלייך קורא, שוחט ובודק ומוהל, מאטריקען-פיהרער זיין מוס, אונד דען קינ-דערן רעליגיאָנס-אונטעררינכט צו ערטהיילען האט, מיט 400 גול. יעהרליכען געהאלטעס אם 1. סעפט. ל. י. צו בעזעטצען. רעפלעקטאנטען מאָגען איהרע צייגניססע נעבסט אנגאבע איהרעס אלטערס אונד פאמיליענשטאנדעס ביז 20-טען אויגוסט אן געפער-טיגטען פאָרשטאנד פראנקאָ איינזענדען. — צום פראָבע-פאָרטראג ווערדען נור בעריפענע ציגעלאס-טען אונד שפעזען נור דעם אקצעפטירטען ער-זעטצט.

Béél (Biharer Com.) 1881.

2—2 מאָריין בערגער, יונ.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע וויי צען	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרדאונגאריש'	74	—.— —.—
" "	75	11.75—11.85
" "	76	11.85—11.90
" "	77	11.95 - 12.—
" "	78	12.05 12.15
" "	79	12.20—12.25
" "	80	12.30—12.35
פעסטער באָדען נייער	—	—.— —.—
" "	75	11.90—12.—
" "	76	12. —12.05
" "	77	12.20—12.25
" "	78	12.35—12,40
" "	79	12.40—12.45
" "	80	12 45—12.50
וויסעלבורגער	—	—.— —.—
" "	75	11.90—12.10
" "	76	12.10—12.15
" "	77	12.30—12.35
" "	78	12.40—12.45
" "	79	12 50—12.55
" "	80	12.55—12,60
טהייס "	75	12.10—12 20
" "	76	12.20—12 25
" "	77	12,40—12.45
" "	78	12.50—12 55
" "	79	12.60—12.65
" "	80	12.65—12.70

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	8.70— 8.50
גערסטע מאלץ	62	—.— —.—
גערסטע פוטטער	62	7.— — 6.70
האפער	40	7.— — 6.70
קוקוריץ באנאטער	75	6.60 — 6.55
אנדערער	73	6.50— 6.45
הירזע	—	—.— —.—

[illegible]		פער 100 קילאָגראמם
וויי צען	פער אָקטאָבער	11.95
	"	—.—
	"	—.—
קוקוריץ	"	6,82
גערסטע	"	—.—
האפער	הערבסט "	7.20
"	"	—.—
ריפס	"	13.75

באללען-מעהל

		פל.	קר.
נומער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק	22	—
" 1		21	40
" 2		20	80
" 3		19	80
" 4		19	20
" 5		18	40
" 6		17	60
" 7		16	60
" 8		15	80
" 8½		14	60
שפיריטוס: אלטע פעסהארע פרימעטע		36	50
" נייע קארטאפפעל		35	—

קורז-טאבעללע פאָם 11. אויגוסט.

געלד-קורזע	פל.	קר.
וילבעריאשיא	100	—
דוקאטען	5	55
קסטערייכיש-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	35
נאפאלעאנדאָר	9	35
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	50
20 מארקשטיקע	11	48
סאָווערײנבאל	1	25

לאָזע	פל.	קר.
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	124	50
1860-ער " גאנצע	132	—
דטטאָ " האלבע	134	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	176	50
דטטאָ " 50 "	174	—
ראָאבּ רעגולירונגס-לאָזע	40	—
שטיירענ-לאָזע	26	25
קרעדיט-לאָזע	183	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	42	50
דאָנױ-דאמפשיפפפאהרט-לאָזע	112	—
אינסברוקער לאָזע	23	50
רודאלפ-לאָזע צו 10 גולדען	16	—
ראאבער לאָזע " 20 "	20	—
אָפנער לאָזע " 40 "	41	50
פאלפי לאָזע " 40 "	42	—
יודיס-לאָזע " 10 "	20	—
סאלם-לאָזע " 40 "	52	—
ואלדשטיינער לאָזע " 20 "	22	—
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	47	—

לאָזע	פל.	קר.
סאָלגער לאָזע צו 20 גולדען	25	—
טריעסטער לאָזע " 100 "	128	50
דטטאָ " 50 "	65	50
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	30	50
ווינדישגרעץ-לאָזע " 20 "	41	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד	127	75
טהייס-רעגאל-לאָזע	115	70
וויענער לאָזע	131	—

ווערטה-פאפיערע	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	117	95
דטטאָ צו 4 פראָצענט	91	32
אונגארישע פאפיערענטע	91	15
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	99	75
טעמעשוואר-באנאטער	97	50
זיעבענבירגישע	99	—
גאליציש	100	50
ביראָווינער	99	50
אונגארישע אייזענבאהנ-אנלעהען	135	—
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	98	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 אייגהאלב פראָצענט	103	25
דער אונגארישען היפאָטהעקען-באנק צו 5½ פראָצענט	103	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 אייגהאלב פראָצענט	100	—
דער פעסטער	98	—
דער נאציאָנאלבאנק	171	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS. Budapest, 1881.— Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

דיזע פאבסט-פריינדליכע שטימטע ניכט אים רעליגיאזיטעט, זאנדערן וייל דיא בירגער איהר מייטעם איינקאממען ביזהער פאן דען פרעמדען האטטען, וועלכע צום בעזוכע דעם פאבסטעס זא צאהלרייך נאך ראם שטראמטען.

*) (דאס טשעכישע טהעאטער אין פראג — אבגעבראננט.) זייט יאהרען זאממעלטען דיא טשעכען געלדער צום בויע איינעס גראסארטיגען נאציאנאל-טהעאטערס, אום היעדורך איהרע שפראכע אונד נאציאנאליטעט צו פארדערן. נאך גראסען אנשטרענגונגען געלאנג עס דען טשעכען, דיא היעפיר נאטהיגע סוממע פאן 2 מילליאנען גולדען צוזאממענצוברינגען. עס ווארדע דענן אויך איין געביידע איפגעפיהרט, וועלכעס דער שטאדט פראג צור ציערדע גערייכטע. דאסזעלבע וואר בערייטס פאללקאממען פאללענדעט. פערגאנגענען פרייטאג ארבייטעטען אויף דעם דאכע נור נאך איניגע שפענגלער, אום איינע בליטצאבלייטונגס-שטאנגע אנצובריגנען. אבענדס יעדאך בראך פלאטצליך איין פייער אים אינגערן דעם טהעאטערס אויס, וועלכעס אין איניגען שטונדען דאס גאנצע פראכטפאללע געביידע אין איינען אשענהויפען פערוואנדעלטע. דאס פייער גריפף זא פלאטצליך אום זיך, דאס אללע אנשטרענגונגען דער פייערלאש-מעננער ערפאלגלאז בליעב. דער שאדען בעטריפפט מינדעסטענס איינע מילליאן, דא פיעלע בעשטאנדטהיילע דעם געביידעס בענוטצט ווערדען קאננען. דאס געביידע וואר נור אויף 400,000 גולדען פערזיכערט.

*) (הויז-איינשטורץ אין וויען.) פארגעסטערן אים 11 איהר פארמיטטאגס שטירצטע אין וויען אין דער „אינגערן שטאדט", אן דעם בעלעבטעסטען פלאטצע נעבען דער בעריהמטען שטעפאנס-קירכע איינע זייטע איינעס פירשטאקהאהען הויזעס איין. דאס געקראך וואר זא פירכטערליך, דאס דיא גאנצע גראסע רעזידענצ-שטאדט ערציטטערטע. עס ערהאב זיך איינע זאלך' דיכטע שטויב-וואלקע, דאס מאן איינע האלבע שטונדע לאנג גאר ניכטס זעהען קאננטע, וואס אייגענטליך געשעהען זייא. אלס דיא שטויב-וואלקע זיך נאך אונד נאך פערצאגען האטטע, מערקטע מאן מיט שרעקען דיא גרעסליכע פערוויסטונג. טויזענדע ארבייטער בעגאננען דען שוטט וועגצופיהרען, אום דיא מענשען צו רעטטען, דיא אונטער דען טריממערן בעגראבען ווארען. ביז געסטערן ווארדע נור אין טאדטער איפגעפונדען נעבסט איניגען שוועער פערוואונדעטען. דיא ארבייטען ווערדען פארטגעזעטצט. מאן האפפט, דאס נור וועניג לייטע אומגעקאממען זינד, דא דיא מייסטען בעוואהנער דעם איינגעשטירצטען 4-טען שטאקעס היוז דער גרא-

סע היטצע וועגען געגענווערטיג אים פרייען זיך בעפינדען! —

*) (איינע קאמישע הייראטה.) דער „פעסטער ללאיד" ברינגט פאלגענדע פאסט אונגלויבליכע מעלדונג אויס פאריז: פאר וועניגען טאגען הייראטעטע היער גראף סאנט אנטאניא אויס שפאניען דאס רייכע פריילין טערעזיטא פאן קאמפאס. דער ברייטיגאם וואר בלאס 20 יאהרע, דיא בריוט דאגעגען 22 יאהרע אלט. דיעזער אונטערשיער אן יאהרען זאללטע דורך דיא רייכע מיטגיפט דער בריוט אויסגעגליכען ווערדען. — דיא האכצייט גינג היער אין אללער פייערליכקייט פאר זיך. גלייך נאך דער טרויאונג טראט דאס יונגע עהעפאאר, וויא דיעס בייא רייכען לייטען געבריוך איזט, איינע פערגניגונגס-רייזע נאך לאנדאן אן, אום דארט דיא ערסטען וואכען צו פערלעבען. דאך שאן אם אנדערן אבענד טראף דיא פרויא ווידער היער אין פאריז איין אונד שטרענגטע געגען איהרען מאנן איינען פראצעס וועגען אויפלאזונג דער עהע אן, דא איהר מאנן, וויא זיא בעהויפטעט, איין פרויענציממער זייא! מאן פערמיטהעט, דאס דער ערוועהנטע גראף סאנט אנטאניא אויס שפאניען ווירקליך איין פרויענציממער זייא, דאס זיך אלס מאנן פערקליידעט, אום איינע רייכע בריוט צו בעקאממען אונד דאנן מיט דעם געלדע דורכצוגעהען. דאנן איזט עס אבער לעבערליך, ווענן דיא יונגע פרויא איינען פראצעס וועגען „אויפלאזונג דער עהע" אנשטרענגט, דא דאך איינע עהע צווישען צווייא פרויענציממערן אונמאגליך איינע גילטקראפט האבען קאנן. עס גענוגט איינפאך, ווענן דיא יונגע פרויא איהרען אנגעבליכען מאנן וועגען בעטרוגעס אנצייגט, דא ער זיא אום איהרע מיטגיפט ברינגען וואללטע. —

נייעסטעס

דאס „נייע פעסטער שורנאל" פעראפפענטליכט איינע קלויזענבורגער דעפעשע, וועלכע, ווענן זיך דערען מעלדונג בעשטעטיגט, פיעל אויפזעהען ערעגען ווירד. אין קלויזענבורג איזט נעמליך דיא נאכריכט איינגעטראפפען, דאס רומעניש בעוואפפנעטע אין דאס האראם-סעקער קאמיטאט (אים זיד-אסטען זיעבענבירגענס, וועלכעס קאמיטאט אן רומעניען גרענצט) איינגעדרונגען, אונד דיעזעס קאמיטאט בערייטס מיט וואפפענגעוואלט בעזעטצט האבען. (זיעהע אונזערן לייט-ארטיקעל אין נומער 92, זא וויר דיא אומטריעבע דער רומענען געגען אונזערע מאנארכיע בעשפראכען האבען.)

איבער דיא יודען-העטצע אין דייטשלאנד בעריכטעט דאס „נייע פעסטער שורנאל" נאך פאלגענדעס: טראטץ דער באזען פריכטע, וועלכע דיא רעדען דעם יודען-העטצערס הייניריך אין פאממער בערייטס געצייטיגט האבען, וואללטע דיעזער יודען-העטצער יעטצט אבערמאלס אין דעם ארטע האממערשטיין איינע אויפרייצענדע רעדע געגען דיא יודען האלטען. אבער דיא רעגיערונג האט איהם דיעסמאל זיינע פרעדיגט פערבאטען. איבערהויפט האבען זעממטליכע בעהארדען פאן פאממערן פאן דער פרייסישען רעגיערונג דען שטרענגען בעפעהל ערהאלטען, יעדע פארקאממענדע אויסשרייטונג געגען דיא יודען אויף דאס אללערשטרענגסטע צו אונטערדריקען. — אים קאניטץ (עבענפאללס אין פאממערן) שרייבט מאן: דיא קראוואללע געגען דיא יודען האבען זאמסטאג אבענדס איהר ענדע ערריכט. דער קראוואלל האט דארט דרייא טאגע געדויערט. פאן דען גרייעלטהאטען, וועלכע דארט אן דען יודען פעריבט ווארדען, וואר דיא אם שרעקליכסטע, דאס מאן דען לייבנ-צאנג איינעס יידישען גרייזעס מיט העטצ-הינדען ביז אויף דען פריעדהאף פערפאלגטע.

דיא שטרענגען אנארדנונגען דער דייטשען רעגיערונג צים שוטצע דער יודען זינד פאם דייטשען קאיזער זעלבסט פעראנלאסט ווארדען. אויך דער דייטשע קראנפרינץ מאכטע דער פרייסישען רעגיערונג פארווירפע וועגען איהרער ביזהעריגען גלייכגילטיגקייט געגען דיא יודען-קראוואללע. דער אבער-פרעזידענט רייזטע דירעקט נאך היטערפאממערן אום דיא אנארדנונגען געגען דיא יודען-העטצערייען פערזאנליך צו לייטען. פיעל מיליטער ווארדע נאך היטערפאממערן טראנספארטירט, אום דארט יעדע רעגונג געגען דיא יודען ניעדערצוהאלטען. דער שאדען דער אין פאממערן אן פערמאגען אונד איינגעטהים צוגעפיגט ווארדע, איזט אונבעשרייבליך.

איבער דאס ווירקען דער אמעריקאנישען יודען צו גונסטען דער רוסיש-יידישען אויסוואנדערער ווירד נאכטרעגליך נאך געמעלדעט: עס ווארדע בעשלאססען, 500000 דאללאר אויפצוברינגען צום אנקויפע פאן גרונד-שטיקען. יעדער אויסוואנדערנדע רוסישע יודע ערהאלט איינע באדען-פלעכע, פאן דעססען ערטראג איינע פאמיליע לעבען קאנן, אים עס 7 יאהרע היניריך אונענטגעלטליך צו בעניטצען, אינצווישען קאנן זיך יעדער זא פיעל געלד פערדיענען, אים דיא איהם צוגעוויעזענע באדען-פלעכע אלס איינענטהים אנצוקויפען. איבערדיעס ערהאלט יעדער אויסוואנדערנדע רוסישע יודע 750 דאללאר, אים דיא נאטהיגען ווערקצייגע צור בעארבייטונג דעם באדענס זיך אנשאפפען צו קאננען. אויך דיעזער בעטראג איזט ערסט נאך פערלויף פאן 7 יאהרען צוריקצוצאהלען.

בעריכטען. דיעזע דאיים איזט אויך דיא הויפט-העלדין אונזערער געשיכטע. אום דיעזען נאמען דרעהט זיך געוויססערמאסען דיא גאנצע געשיכטע דעם קאניגס-הויזעס הורדס.

פאר 2000 יאהרען שטאנד נעמליך דאס צווייטע יידישע רייך אונטער דער אבער-הערשאפט דער קאניגע פאן סיריען. דער סירישע קאניג אנטיאכוס עפיפאנעס פייניגטע אונד מארטערטע דיא יודען אויף דאס גרויזאמסטע. ער וואללטע איבערהויפט דיא גאנצע יודענהיים אונד דאס גאנצע יודענטהום פערטילגען אונד אויסראטטען. דא שיקטע גאטט אין דער פערזאן דעם בעריהמטען מתתיהו זיינעם בעדריקטען פאלקע הילפע. דיעזער מתתיהו אויס דעם הויזע דער חשמונאים אונד זיינע זאהנע יהודה, יונתן אונד שמעון, פיהרטען איינען בעוואונדערונגס-ווירדיגען העלדענמיטהיגען קריעג געגען דיא סירישע הערשאפט, ביז זיא דאס סירישע יאך גענצליך אבשיטטעלטען אונד דאס יידישע רייך זעלבסטשטענדיג מאכטען.

דער ערסטע יידישע קאניג דיעזעס צווייטען זעלבסטשטענדיגען יידישען רייכעס וואר נון יוחנן הרקנוס, דער זאהן פאן שמעון, וואר אלזא איין ענקעל פאן דעם בעריהמטען מתתיהו. נאך דעם טאדע דיעזעס יוחנן הרקנוס פאלגטע זיין זאהן אלעקסאנדער ינאי (ינאי המלך) אויף דען טהראן. נאך דעם טאדע דיעזעס צווייטען יידישען קאניגס ענטשטאנד שאן אונטער דעססען זאהנען הרקנוס II. אונד אריסטובל II. איין העפטיגער קאמפף וועגען דעם טהראנ-רעכטעס. אינדעססען ווארדע היערויף צווישען דען ביידען ברידערן פריעדען געשלאססען. אריסטובל II. ווארדע יידישער קאניג אונד הרקנוס II. בליעב כהן גדול. אום נון דען פריעדען אונד דיא פריינדשאפט צווישען דען ביידען ברידערן בעססער צו בעפעסטיגען, הייראטעטע אלעקסאנדער, דער זאהן פאן אריסטובל II., דיא אלעקסאנדרא, טאכטער דעם הרקנוס II. — יענע מאריאמנע (מרים), וועלכע דען קאניג הורדס הייראטעטע אונד דיא גראס-מוטטער פאן דרוזוס אונד דאריס וואר, וואר נעמליך דיא טאכטער פאן אלעקסאנדער אונד אלעקסאנדרא.

אבער דער פריעדענס-בונד צווישען דען צווייא ברידערן הרקנוס II. אונד אריסטובל II. ווארדע באלד דורך דיא איינמישונג איינעס דריטטען צערשטארט. הרקנוס II. וואר ניכט פאן האהער גייסטעס-בעגאבונג אונד מוססטע דאהער אפט בייא איינעם באזען, אבער זעהר קלוגען מאננע, נאמענס אנטיפאטער, ראטה האלען. דיעזער אנטיפאטער וואר ניכט-יידישער אבשטאממונג, זאנדערן וואר איין אבקאממלינג פאן עשו, נעמליך פאן אדום. דער יידישע קאניג יוחנן הרקנוס האטטע נעמליך פיעלע זיעגרייכע קריעגע געגען דיא אין דער אומגעבונג פאן פאלעסטינא וואהנענדען שטאממע געפיהרט אונד זיא נאך איהרער בעזיעגונג צור אנגאהמע דעם יודענטהומס געצוואונגען — אונד זא מוססטע אויך דער פאן איהם בעזיעגטע שטאמם אדום דאס יודענטהום אננעהמען. דיעזער אנטיפאטער וואר נון דער זאהן דעם צום יודענטהומע איבערגעטרעטענען שטאממהאלטערס פאן אדום. ער וואר איינע ארט אחיתופל, דער נור באזע ראטה-שלעגע ערטהיילען קאננטע, אונד זיין באזעס שטרעבען וואר אויך דאהין געריכטעט, דיא ביידען ברידער מיטאיינאנדער צו פערפיינדען, אים אויס דיעזעם ברודער-קריעגע נוטצען צו ציעהען אונד זיך זעלבער צום בעהערשער דער יודען אויפצווערפען. אנטיפאטער זוכטע דאהער דען הרקנוס געגען זיינען ברודער אריסטובל צו העטצען, אינדעם ער איהם זאגטע: „דוא ביזט דער ערסט-געבארענע אונד דאהער דער טהראנ-בערעכטיגטע." אנטיפאטער בראכטע עס זא וועיט, דאס זיך הרקנוס מיט איהם צום קאניגע פאן אראביען בעגאב אונד דיעזען אראבישען קאניג ערזוכטע, איהם צור בעקריעגונג זיינעס ברודערס אריסטובל צו פערהעלפען. געגען דיא צוזאגע פאן 12 יידישען שטעדטען ריקטע אויך דער אראבישע קאניג, פאן הרקנוס אונד אנטיפאטער בעגלייטעט, מיט איינער ארמעע פאן 50,000 מאנן אין דאס יידישע רייך איין. דער יידישע קאניג אריסטובל II., דער נון דען קאמפף געגען דיא פיינדליכע אראבישע ארמעע אויפנעהמען מוססטע, ווארדע געשלאגען אונד מוססטע צוריק נאך ירושלים פליכטען. ירושלים ווארדע נון פאן דען אראבערן אונד פאם כהן גדול הרקנוס אונד דעם אנטיפאטער זאממט איהרען אנהענגערן בעלאגערט. דיא בעלאגערונג דויערטע לאנגע. ירושלים וואר זא אבגעשפערט, דאס ניעמאנד איין אדער אויס געהען קאננטע. דיא אפפער-טהיערע פיר דאס מזבח ווארען בערייטס פערבריכט; אינצווישען קאם אייך דאס פסח-פעסט העראן אונד עס פעהלטע אים בית המקדש אן קרבנות. מאן מוססטע נון פאן דער פעסטונגס-מויער אויס מיט דען אויסווערטיגען בעלאגערערן אונטערהאנדעלן, דאמיט דיעזע פיר טהייערעס געלד דיא נאטהיגען אפפערטהיערע ליעפערן מאגען. אן יעדעם טאגע ווארדען קארבע מיט דעם בעדונגענען געלדע אן דער מויער הינונטערגעלאססען, אונד דיא אפפער-טהיערע דאפיר הינויפגעצאגען! — אבער יע לענגער דיא בעלאגערונג דויערטע, דעסטא ערבישטערטער ווארען דיא פיינד געגען איינאנדער. —

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אללעם אויפֿביעטען, אום דען איינוואנדערנדען רו-
סישען גלויבענסגענאָססען איינע זיכערע עקסיס-
טענץ צו פֿערשאַפֿפֿען. וואס יעדאָך דיא ערווייטע-
רונג דער יידישען האָכשולע אין ציגציגנאַטי בע-
טריפֿפֿט, זאָ שיינט אונס דער פּלאַן אלס פֿערפֿעהלט.
יענע יידישע האָכשולע איזט בעקאננטליך איין
ראבבינער - סעמינאר, אין וועלכעם וואהל פֿיעל
מאטהעמאטיק אונד פֿילאָזאָפֿיע, דאָך בלוט-וועניג
תלמוד אונטערריכטעט ווירד. נון ווירד מאן יעטצט
דאהין שטרעבען, דאס אין דיעזער לעהר-אנשטאלט
מעהר העברעאיש אונד תלמוד אלס פֿריהער אונ-
טערריכטעט ווערדע, דאמיט איך דיא איינוואנ-
דערנדען רוסישען יודען דיעזע האָכשולע בענוטצען.
אללײן דיעזע ווערדען געוויס זאגען: „וויר וואָללען
פֿאָן איינעם סעמינארע ניכטס וויססען!" פֿיר דיא
אָרטהאָדאָקסיע ווירד דאס סעמינאר דעסהאלב נאָך
ניכט „כשר", וויל מאן אין דעמזעלבען איך „ש"ס
ופוסקים" אונטערריכטעט. דאס שיינען דיא יודען
אין אמעריקא גאר ניכט צו וויססען!

* (איינע יודענפֿיינדליכע דעפּוטירטען-קאנדידאטען-רעדע.)
אים בערלין ווירד פֿאָם 11-טען דיעזעם בעריכטעט:
הײטע טראט אין אונזערעם זעכסטען וואהלבעצירקע
איין העדר, נאמענס רופּפּעל, אלס דעפּוטיר-
טען-קאנדידאט אויף. אין זיינער רעדע זאגטע ער
אונטער אנדערם פֿאָלגענדעס: „מיינע העררען!
הײטע איזט דיא באָרזע דיא קירכע, אונד ווער זינד
דיא פּריעסטער אין דיעזער באָרזען-קירכע? (אללגע-
מיינער רוף: „דיא יודען! דיא יודען!") יא, מיינע
העררען, זיא האבען רעכט. עס זינד ווירקליך דיא
יודען, דיא איך הײטע נאָך דאס „גאָלדענע קאלב"
אומטאנצען. אין דײטשלאנד קעמפּפֿטע מאן ביזהער
געגען דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט, וועהרענד דיא
יודען היעריבער זיך פֿרייטען, דאס כריסטען איינאנ-
דער זיך בעקעמפּפֿען. אין פּאריז שלאכטעטען אים
יאהרע 1572 דיא קאטהאָליקען אין איינער נאכט
זעממטליכע פּראָטעסטאנטישען בירגער אב. דער
יודע מאיערבעער דיכטעטע היעריבער דיא אָפּער
(איין מוזיקאלישעס טהעאטער-שטיק) „דיא הוגע-
נאָטטען", וויל דיא פּראָטעסטאנטען אין פֿראנקרייך
דאמאלס מיט דעם נאמען „הוגענאָטטען" גע-
שימפּפֿט װאורדען. דא זאגטע איין גייסטרייכער מאנן
היערויף: „דיא קאטהאָליקען אונד פּראָטעסטאנטען
שלאגען איינאנדער טאָדט, אונד איין יודע מאכט
דיא מוזיק דאצו!" גאנץ זאָ מאכטע מאן עס ביז
פֿאָר קורצעם ביי אונס אין דײטשלאנד. אונזער
פּראָטעסטאנטישער שטאאט פֿערפֿאָלגטע דיא קא-
טהאָליקען, אונד דיא יודען לאכטען היעריבער מיט
שאדענ-פֿריידע. איזט דאס זאָ גוט?— מאנכע זאגען:
דיא יודען זינד אונזערע ברידער. נון, זיא זאָללטען
וואָהל אונזערע אײפֿריכטיגען ברידער זיין, דיא ווירא
עמאנציפּירט האבען; אללײן זיא וואָללען ניכט אונ-
זערע ברידער, זאָנדערן אונזערע בעהערשער זיין.
וויר מיססען דען יודען דיא געלעגענהייט ענטציע-
הען, דאס פֿעטט פֿאָן דער זופּפּע צו שאָפּפֿען; זאָנסט
קאנן אונס נימער געהאָלפֿען ווערדען! דיא יודען
קױפֿען פֿאָן דען האנדווערקערן אם זאמסטאג ניכטס;
זאָנטאג איזט ווידער דער האנדווערקער געצוואונ-
גען, דען רוהע-טאג צו פֿייערן. ער קאָממט דאדורך
אין פֿערלעגענהייט אונד מוס זיינע וואארע אם מאָנ-
טאג דעם יודען אום איינען שפּאָטטפּרייז הינגעבען!
מיינע העררען! ווענן זיא מיך וועהלען, ווירד מיין
בעשטרעבען דאהין געהען, געגען דיא יודען בע-
שרענקענדע אויסנאהמס-געזעטצע צו שאַפֿפֿען!" —
נון טראטען אים דער מיטטע דער וועהלער אנ-
דערע רעדנער אויף: דער איינע ווינשטע, דאס מאן
דען יודען דען „האנדעל" פֿערביעטע; דער צווייטע
שטעללטע דען אנטראג, דאס גאר ניעמאנד ביי
איינעם יודען עטוואס קױפֿען מאָגע; דער
דריטטע זאגטע: „איך ווינשע ניכט, דאס מאן דיא
יודען אבשלאכטע, דאס זינד דיא יודען ניכט
איינמאל ווערטה! דאָך ווינשע איך, דאס מאן זיא
אללע אים דײטשלאנד הינויסיאגע!" איינער אים
דער פֿערזאממלונג שטאנד נון אויף אונד זאגטע:
„מיינע העררען! איך האבע ניכטס דאגעגען, ווענן
העדר רופּפּעל צום דעפּוטירטען געוועהלט ווירד,
אללײן איך בין יודע אונד מוס דאהער געגען זיינע
יודענפֿיינדליכען איסערונגען פּראָטעסטירען!" —
קוים האט דער מאנן זיינע וואָרטע אויסגעשפּראָכען,
אלס איינע לייטע איהן ביים קראגען פּאקטען
אונד אוים דעם פֿערזאממלונגס-זאאלע שליידערטען."
— זאָ ווייט דער בעריכט אים בערלין. מאן זיעהט
היעריום, דאס דיא בעפֿאָלקערונג דער שטאָלצען
הויפּטשטאדט דעם דײטשען רײכעס פֿאָם יודענ-
האססע פֿאָרמליך פֿערגיפֿטעט איזט. עס פֿראגט זיך
נון, אָב דיא פּרייסישע רעגיערונג, דיא יעטצט דען
יודענ-העטצערייען איין ענדע מאכען מאָכטע, מיט
איהרער ווייזהייט ניכט צו שפּעט קאָממט!

* (דיא גערסטע אוים פּיאומע.)
געסטערן אים 10 אוהר פֿאָרמיטטאגס טראף היער
דער בירגערמייסטער דער אונגארישען האפֿענ-
שטאדט נעבסט דען הערפֿאָרראגענדסטען מעננערן
יענער שטאדט אין בודא-פּעסט איין. דיא געסטע
װאורדען פֿאָן דער געזאממטען בעפֿאָלקערונג אונ-
זערער הויפּטשטאדט מיט גרענצלאָזער בעגייסטע-
רונג בעגריסט. דיעזער בעזוך האט דענן איך איינע
וויכטיגע פּאָליטישע בעדײטונג. צווישען אונגארן
אונד קראָאציען הערשטע נעמליך זייט יאהרען
איין העפֿטיגער שטרייט וועגען פּיאומע. דאס קאָ-
מיטאט פּיאומע געהאָרט נעמליך צו קראָאציען. נון
בעהויפּטעטע קראָאציען, דאס איך דיא שטאדט
פּיאומע איהם געהאָרע. דיעס דורפֿטע אונגארן נא-
טירליך ניכט צוגעבען, דא פּיאומע דיא איינציגע
האפֿענשטאדט איזט, וואָדורך אונגארן מיט דעם
אדריאטישען מעערע אין בעריהרונג קאָממט. בע-
קאננטליך ווירדע אבער ערסט פֿאָר קורצעם, וויא
וויר דאס זיינערצייט געמעלדעט, אים קראָאטישען
לאנדטאגע אין אגראם איבער דיעזען געגענשטאנד
אבגעשטיממט. דיא מאיאָריטעט שפּראָך זיך דא-
פֿיר אויס, דאס פּיאומע ביי אונגארן בלייבען מאָ-
גע. דער בעזוך דער ערוועהנטען געסטע אין אונ-
זערער הויפּטשטאדט בעדייטעט דאהער דאס פֿער-
ברידערונגס-פֿעסט צווישען אונגארן אונד דער הא-
פֿענ-שטאדט פּיאומע. עס האנדעלט זיך היעביי
אלזאָ ניכט בלאָס אום איינען האָפֿליכקייטס-בעזוך
זאָנדערן אום איינע קונדגעבונג פֿאָן האָהער וויכ-
טיגקייט פֿיר אונזער פֿאטערלאנד.

* (דער פּאבסט וויל ראָם פֿערלאססען.) וויר האבען פֿאָר קורצעם
מיטגעטהיילט, דאס איין טהייל דער בירגער ראָמס,
ביי געלעגענהייט דער איבערפֿיהרונג דעם פֿאָריגען
פּאבסטעס פּיאוס IX. אין דיא פֿאָן איהם נאָך וועה-
רענד זיינעם לעבענס בעשטיממטע גרופֿט, גראָבע
שטראסענ-שקאנדאלע געמאכט האט! דער געגענ-
ווערטיגע פּאבסט לעאָ XIII. פֿאסטע נון דען ענט-
שלוס, ראָם געגצליך צו פֿערלאססען אונד אין איי-
נעם אנדערען לאנדע זיך ניעדערצולאססען. הײטע,
דא עס מעהר קיינען קירכענ-שטאאט גיבט, אונד
זעלבסט ראָם ניכט מעהר דעם פּאבסטע געהאָרט,
זאָנדערן דיא רעזידענצ-שטאדט דעם איטאליעני-
שען קאָניגס בילדעט, האט דער פּאבסט ווירקליך
מעהר קיין אינטערעססע דאפֿיר, עבען אין ראָם
צו וואָהנען, אללײן דיעזער ענטשלוס דעם פּאבס-
טעס בראכטע אונטער דען בירגערן ראָמס איינע
גראָסע בעשטירצונג הערפֿאָר. איין גראָסער טהייל
דיעזער בירגער לעבטע עבען פֿאָן דען פֿיעלען טויי-
זענד לייטען, דיא וואָכענטליך, יא טעגליך, נאָך ראָם
וואנדערטען, אים זיך פֿאָם פּאבסטע זעגנען צו
לאססען. געהט דער פּאבסט וועג, זאָ פֿערליערען
דיא מייסטען בירגער ראָם'ס איהר הויפּטאיינקאָמ-
מען. זעלבסט אין דען רעגיערונגס-קרייזען בעפֿינ-
דעט מאן זיך אין גראָסער פֿערלעגענהייט. מאן
פֿירכטעט, דאס דיא רעזידענצ-שטאדט דורך דיא
אברייזע דעם פּאבסטעס איהרע הויפּטבעדייטונג
פֿערליערען מיסטע, דא יא דער צוציג פֿאָן פֿרעמדע
אויפֿהאָרען ווירדע. יא, מאן בעפֿירכטעט זאָגאר
איינען אויפֿשטאנד, דא דיא בירגער שאָן הײטע זא-
גען: „עס איזט אונס ליעבער, ווענן דער קאָניג אונד
דיא גאנצע רעגיערונג דיא שטאדט פֿערליעסען, אלס
ווענן דער פּאבסט וועגגעהט!" פֿרייליך הערשט

פֿאָלליעטאָן.

אויס איינער אונטערגעגאנגענען וועלט.

(5-טע פֿאָרטזעטצונג.)

דרוזוס וואר ווירקליך ערשראָקען, אלס ער דען נאמען
זיינער אנפֿערוואנדטען פֿאָן דיעזעם באָזען מונדע נעננען
האָרטע. איבערהויפּט היעלט דרוזוס דיעזע אנפֿערוואנדטע
שאָן לענגסט פֿיר געשטאָרבען, דא זיא איהם זייט איהרער
קינדהייט פֿערשאָללען וואר.

מיט איינעם זאנדערבארען באָזען לעכעלן, דאס איינען
עהער צום וויינען, אלס צום לאכען ברינגען קאָננטע, זאגטע
אלעקסאנדער: „דוא שווינגסט; דוא ווייסט דיך פֿיעללייכט
איינער זאָלכען אנפֿערוואנדטען גאר ניכט צו ערינערן?
זאָלל איך דיר דיינען פֿאמיליען-רעגיסטער פֿאָרלעזען? נון,
דיין אורגראָספֿאטער הורדס I. האטטע פֿאָן זיינער פֿרויא
מאריאמנע (מרים) צוויא זאָהנע, אלעקסאנדער אונד אריס-
טאָבעל. דען אריסטאָבעל פֿערהייראטעטע ער מיט איינער
טאָכטער דעם קאָסטאָבאר אונד פֿאָן דיעזער עהע שטאממסט
דוא! זיינען זאָהן אלעקסאנדער אבער פֿערהייראטעטע הורדס
מיט דער פּרינצעססין גלאפֿירא, נעמליך מיט דער טאָכטער
דעם קאָניגס פֿאָן קאפּפּאדאָציען. פֿאָן דיעזער עהע שטאממט
נון דאָריס הער. דאָריס איזט אלזאָ דיין געשוויסטער-קינד.—
פֿערשטאנדען!— וויא דוא שווינגסט? ווילסט דוא פֿיעל-
לייכט דיא טאָכטער דער פּרינצעססין גלאפֿירא ניכט אנער-
קענגען, וויל זיך איהרע נאכקאָממען אוים דעם יודענטהומע
פֿערלאָרען האבען?— איי! איהרע קינדער זינד יא דיא ענ-
קעל דער פֿאָן איך האָכגעאכטעטען חשמונאים! אייערע גראָס-
מוטטער מאריאמנע וואר יא דיא לעטצטע דער חשמונאים.
אָדער האססעסט דוא פֿיעללייכט דאהער דיעזע פּרינצעססין
גלאפֿירא, וויל זיא, נאכדעם איהר מאנן הינגעריכטעט וואור-
דע, דען ברודער איהרעס מאננעס, דען ארכעלוים, הייראַ-
טעטע, טראָטצדעם זיא פֿאָן איהרעם ערסטען מאננע קינדער
האטטע? — נון! דיעזער פֿאלל איזט זאָגאר ביי אייערעם
קאָניג אלעקסאנדער יאנאי (ינאי המלך) פֿאָרגעקאָממען!
אויך ער הייראטעטע דיא וויטטווע זיינעס ברודערס אריסטאָ-
בעל, אָבגלייך ער אייער האָהע-פּריסטער וואר.— נון, דוא
דאַרפֿסט דיינע שאָנע אנפֿערוואנדטע בעזוכען; זיא בעפֿינ-
דעט זיך היער מיט איהרעם ברודער אנטיפּאס."—

דער באָזע נאָטצענ-פּריעסטער לעכעלטע אבערמאלס,
צאָג אוים זיינער טאשע איין געמאלטעס בילד הערוים, וועל-
כעס ער דעם דרוזוס צייגטע.

דרוזוס ערבלאסטע ביים אנבליקע דיעזעס בילדעס.
צו זיינעם אויסעראָרדענטליכען ערשטוינען זאה ער נון, דאס
דאָריס דאסזעלבע שאָנע מעדכען איזט, דאס ער פֿאָר דען
טהאָרען פֿאָן ראָם געטראָפֿפֿען אונד אין וועלכעס ער זיך
זאָ זעהר פֿערליעבטע.

„וויא קאָממסט דוא צו דיעזעם מעדכען? (פֿראגטע
יעטצט דרוזוס מיט ציטטערנדער שטיממע) וויא קאָממסט
דוא מיט דיעזער פֿאמיליע אין בעריהרונג?"

„„גאנץ איינפֿאך דאדורך, וויל מיך בעריניצע צום
פֿאָרמונדע (אפּוטרופּוס) דיעזער וואיזען מאכטע. זיא בעפֿינ-
דען זיך אונטער מיינעם שוטצע.""

„דיך?" שטאממעלטע דרוזוס.

„„יא, מיך!"" אנטוואָרטעטע אלעקסאנדער מיט ביי-
סענדעם שפּאָטטע.

דער דורכטריעבענע נאָטצענ-פּריעסטער פֿערשטאנד
עס, אוים דען בליקען איינעם אנדערן אללעס הערויסצולעזען
אונד עס ריכטיג צו דײטען; ער פֿערשטאנד זאָפֿאָרט, וואס
אין דער זעעלע דיעזעס דרוזוס פֿאָרגעהט, ער לעכעלטע
אבערמאלס דעם פֿאָר שטוינען קיינעס וואָרטעס מעכטיגען
דרוזוס צו, אונד גינג מיט זיינעם בעגלייטער ווייטער.

„וויא איזט דיר דרוזוס? (ריעף יעטצט פּילאָ זיינעם
פֿריינדע צו) דוא ביזט יא בלאס, אלס העטטעסט דוא קיינען
טראָפּפֿען בלוט אין דיינעם געזיכטע."

„הילף מיר, נאָטט; (ריעף דרוזוס) עס איזט, אלס אָב
דיא באָזען גייסטער אין דער קאָניגליכען פֿאמיליע דעס
הורדס הויזען ווירדען. פֿריינד! איך בעדאַרף איינעם קלוגען
ראטהעס אונד איינער קרעפֿטיגען טהאט, אום היער רעטטונג
אונד הילפֿע צו פֿינדען. דיעזעס מיר ענטשוואונדענע שאָנע
מעדכען, דאס זייט לעטצטערער צייט אללע מיינע געדאנ-
קען אין אנשפּרוך נימט, שטעללט זיך נון יעטצט אלס
מיינע אנפֿערוואנדטע הערויס, אונד איך פֿינדע זיא אין דען
קראַללען דיעזעס לאסטערהאַפֿטען מענשען."

„אונד ווייסט דוא, ווער זיין ווירדיגער בעגלייטער
איזט? (ריעף פּילאָ) ער איזט עבענפֿאללס איין פּריעסטער
דעם היידנישען נאָטצענ-טעמפּעלס. זיין נאמע איזט אלקי-
מאָס. ער איזט איין אבקאָממלינג יענעס באָזען כהן גדול
אלקימאָס (יהויקים), וועלכער איינסט אללע סנהדרין אב-
שלאכטען ליעס אונד דען סירישען פֿעלדהערן ניקאנאָר
געגען דען העלדען יהודה פֿאָן דען חשמונאים העטצטע."

דריטטעס קאפּיטעל.

בעפֿאָר וויר דען פֿאדען אונזערער ערצעהלונג ווייטער
פֿאָרטשפּינגען, מיססען וויר איבער דיא פֿאמיליען-פֿער-
העלטניססע דיעזער אָבען-ערוועהנטען „דאָריס" זאָ מאנכעס